

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ (ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ)

Απόσπασμα από τον χαιρετισμό της προέδρου Χαρίκλειας Δ. Τσιώλη στην ομώνυμη ημερίδα που έγινε στο Λουτράκι

Θέμα εξαιρετικά ενδιαφέρον και επίκαιρο ειδικά την σημερινή εποχή της γενικευμένης περιβαλλοντικής κρίσης, οι συνέπειες της οποίας αγγίζουν όλους τους τομείς της ζωής, έχουν επιφέρει πλήρη διαταραχή στην ισορροπία των φυσικών οικοσυστημάτων καθώς και δυσβάσταχτο κόστος για την οικονομία και την κοινωνία.

Αυτό φυσικά, είναι αποτέλεσμα του ότι οι σύγχρονες κοινωνίες στήριξαν την ανάπτυξή τους σε κυρίαρχες λογικές για οικονομική μεγέθυνση χωρίς όρια, περιορισμούς και κανόνες βασιζόμενες κυρίως σε εντατική, συνεχή και άνευ όρων εκμετάλλευση των φυσικών πόρων.

Συγχρόνως η πρωτοφανής αστικοποίηση των τελευταίων χρόνων ασκεί μεγάλη πίεση στις αντοχές του πλανήτη. Πέρα από τη δημιουργία νέων κέντρων, πολλές σημερινές πόλεις θα γιγαντωθούν ανάλογα με την ικανότητά τους να προσελκύουν το παγκόσμιο εργατικό δυναμικό και να προσφέρουν ποιοτικές υποδομές.

Τα δεδομένα αυτά ανάγκασαν την Πολιτεία να επαναπροσδιορίσει τις αρχές, τις αξίες και τις πολιτικές ανάπτυξης.

Έτσι την σημερινή εποχή το παγκόσμιο μοντέλο ανάπτυξης των κοινωνιών στηρίζεται στην αειφορία, στη φιλικότητα και στο σεβασμό στο περιβάλλον, στην οικολογική ευαισθησία και γενικά στην άνθηση των ανθρώπινων κοινωνιών με ορθολογική χρήση και σωστή εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, ανάσχεση της περιβαλλοντικής κρίσης και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Στα πλαίσια αυτά η στροφή της ενεργειακής πολιτικής προς την εξοικονόμηση ενέργειας, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη συνετή διαχείριση του περιβάλλοντος είναι πλέον η αναγκαία συνθήκη για την

αειφόρο ανάπτυξη, την πρόοδο και γενικά την ευημερία και βιωσιμότητα της ανθρωπότητας.

Η αυξημένη ενεργειακή απόδοση αποτελεί λοιπόν σημαντική παράμετρο για τη δέσμη μέτρων και πολιτικών που απαιτούνται.

Είναι επιτακτική η ανάγκη να επανασχεδιάσουμε τις πόλεις μας, ώστε να γίνουν ελκυστικές και περιβαλλοντικά αποδοτικές, μέσα από μια αποτελεσματική στρατηγική ανάπτυξης βιώσιμων χρήσεων γης και υποδομών, αειφόρου μετακίνησης, διατήρησης της πολιτισμικής ταυτότητας, ελαχιστοποίησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και κυρίως μαζικής ενεργειακής - περιβαλλοντικής ανακαίνισης των υφιστάμενων κτιρίων.

Μπροστά στην απειλή της οικολογικής κατάρρευσης του πλανήτη από ρυπογόνες δραστηριότητες και από το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η στροφή προς βιώσιμα πρότυπα στις πόλεις και στην κατασκευή αποτελεί το κλειδί για το μέλλον της οικονομίας, την προστασία του περιβάλλοντος, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αλλά και προϋπόθεση για την αειφόρο ανάπτυξη.

Έτσι ο τομέας της κατασκευής πάσης φύσεως τεχνικών και κτιριακών έργων, βρίσκεται αντιμέτωπος με νέες δεσμεύσεις και σειρά περιβαλλοντικών απαιτήσεων, με αποκλειστικό σκοπό αφ'ενός την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που προκαλούν στο περιβάλλον, δεδομένου ότι τα κτίρια απαιτούν πάνω από το 40% της κατανάλωσης της συνολικής τελικής ενέργειας και συμβάλλουν στην εκπομπή του 45% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, και αφ'ετέρου τον περιορισμό των εκπομπών που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Το όραμα της πόλης του αύριο είναι ένα θετικό όραμα που κατευθύνε-

ται από τη συλλογική αντίδραση της κοινωνίας ενάντια στις λανθασμένες επιλογές του παρελθόντος και από την ελεύθερη έκφραση των επιθυμιών και προσδοκιών ατόμων και κοινωνικών ομάδων για βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις. Η αναζήτηση πρακτικών και τεχνικών που να βασίζονται σε βιώσιμες επιλογές οδηγεί πλέον προς μια φυσική - ορθή αρχιτεκτονική και οικοδόμηση που σέβεται την ανθρώπινη κλίμακα και τους φυσικούς νόμους.

Προς τούτο η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει προωθήσει διάφορα μέτρα και ρυθμίσεις μεταξύ των οποίων και την Οδηγία 2002/91, κεντρικός σκοπός της οποίας είναι η εκμετάλλευση του υφιστάμενου δυναμικού εξοικονόμησης ενέργειας μέσα από τον κτιριακό τομέα.

Η Οδηγία αυτή ενσωματώθηκε για να εφαρμοσθεί στο Ν.3661/2008 που εξεδόθη πέρυσι στη χώρα μας.

Αυτό προϋποθέτει τη λήψη δραστησικών μέτρων στη βάση μίας νέας ιεράρχησης προτεραιοτήτων που επαναπροσδιορίζει ένα βιώσιμο πλαίσιο πολεοδομικού και αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και συστήματος κατασκευής.

Η βιοκλιματική θεώρηση, που έμεινε στο περιθώριο, κάτω από το βάρος μιας αόριστης τεκμηρίωσης της σχέσης κόστους-απόδοσης, επανέρχεται λοιπόν δυναμικά στο προσκήνιο.

Η πρόσφατη συνειδητοποίηση των ορίων του καταναλωτισμού και των περιορισμών του πλανήτη μας επαναφέρει στο προσκήνιο τις αρετές της βιοκλιματικής οπτικής και αναδεικνύει τα οφέλη από τη χρήση των ήπιων μορφών ενέργειας, την οικολογική διάσταση της εξισορρόπησης του τεχνητού περιβάλλοντος με τις δυνάμεις της Φύσης, την απόλαυση της φυσικής ζωής και την ξεχασμένη σοφία της θεώρησης του κλίματος ως βασικής

αρχιτεκτονικής παραμέτρου.

Πολλοί «ειδικοί» εξακολουθούν να θεωρούν «ουτοπικές» τις λύσεις και να ζητούν χειροπιαστές αποδείξεις.

Δεν τους αρκούν οι εκτεταμένες έρευνες και οι σημαντικές επενδύσεις που έχουν δώσει ικανότητες απαντήσεις σε πλήθος επιστημονικών και άλλων ερωτημάτων.

Δεν πείθονται ούτε και από την πληθώρα προγραμμάτων και έργων που χρηματοδότησε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που έφεραν στο φως νέα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα και συνθετικά βοηθήματα. Ωστόσο η στροφή προς την Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική και εν γένει τον οικολογικό σχεδιασμό είναι παγκόσμια αναγκαιότητα.

Οι επιπτώσεις από την εντεινόμενη Κλιματική Αλλαγή και τις υψηλές τιμές του πετρελαίου, της βασικής πρώτης ύλης για τη παραγωγή ενέργειας ειδικά στην Ευρώπη, οδηγούν αναγκαστικά στην εξοικονόμηση ενέργειας και ως εκ τούτου στην βιοκλιματική ιδέα, που συνδέεται με την αρχιτεκτονική και την τεχνολογία.

Η φύση του βιοκλιματικού - οικολογικού σχεδιασμού συνδυάζει το πεδίο της δομικής τεχνολογίας (ακουστική, προκατασκευή, αντισεισμική προστασία) με το αυτοτελές αρχιτεκτονικό έργο, που έχει τις δικές του αρχές, λεξιλόγιο και μηνύματα, σε άμεση αλληλεπίδραση με τις εκάστοτε κοινωνικές εξελίξεις.

Ανατρέπεται - σταδιακά - η αντίληψη ότι η βιοκλιματική Αρχιτεκτονική έχει αμφίβολη αποτελεσματικότητα λόγω του ότι ο ηλιακός τομέας αποτελεί περιοχή εξειδίκευσης επιστημονικού χαρακτήρα που εφαρμόζεται μόνο μέσω κανονισμών, εγκυκλίων, στατιστικών ή μελετών σκοπιμότητας και ότι η αρχιτεκτονική του όψη δεν μπορεί να αποκτήσει ξεχωριστή και ενδιαφέρουσα προσωπικότητα.

Σπουδαία παραδείγματα σπουδαίων σύγχρονων αρχιτεκτόνων αποδεικνύουν ότι η μορφή που ακολουθεί τη περιβαλλοντική λειτουργία μπορεί να είναι ακόμη πιο ελκυστική.

Παράλληλα, ανατρέπεται και η

αντίληψη ότι αυτό το είδος σχεδιασμού απευθύνεται μόνο στους λίγους προνομιούχους, οι οποίοι αγοράζουν ακριβά πολυτελή ενεργοβόρα αυτοκίνητα και ενεργοβόρες νεοκλασικές βίλλες, που είχε δημιουργηθεί από την εμμονή στην εξοικονόμηση (όρος που υπονοεί «υλικό περιορισμό») οδηγώντας σε ένα «ταξικό» χαρακτήρα της Βιοκλιματικής Αρχιτεκτονικής. Σήμερα αποδεικνύεται ότι ο βιοκλιματικός σχεδιασμός απευθύνεται και στις πλατιές μάζες της κοινωνίας και μπορεί να εφαρμοσθεί σε οποιαδήποτε κατασκευή.

Σήμερα η προβολή της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής δεν περιορίζεται στην μέθοδο κατασκευής αποκλειστικά «οικονομικών κτιρίων» και μπορεί να έχει ευρύτερη απήχηση και να αντιπαλέψει τον Μεταμοντερνισμό, που έγινε μόδα και πλάνεψε ίσως πολλούς Μηχανικούς και πελάτες.

Είναι τεράστιες οι δυνατότητες που υπάρχουν στην εποχή μας και ειδικότερα αυτές που παρέχει ο οικολογικός ή «βιοκλιματικός» όπως λέγεται σχεδιασμός των κτιρίων, οι καινοτόμες καθαρές δομικές και άλλες τεχνολογίες και τα φιλικά προς το περιβάλλον δομικά υλικά.

Ξεπερνάμε τα σφάλματα του παρελθόντος και την πλήξη της αρχιτεκτονικής της δεκαετίας του 60-70. Τα κτίρια και οι προσόψεις τύπου Disneyland αρχίζουν να θεωρούνται ξεπερασμένα καθώς αναζητούνται πιο βιώσιμες λύσεις.

Όμως χρειάζεται προσοχή! Η βιοκλιματική Αρχιτεκτονική δεν είναι μια νέα μόδα. Έρχεται από πολύ παλιά και εμπεριέχει την φιλοσοφία της ίδιας της φύσης: οικονομία, λιτότητα, ορθότητα και άλλες αρετές που δεν πρέπει να αποτελέσουν το άλλοθι της «νέας τάξης πραγμάτων» αλλά την ουσία.

Η βιοκλιματική Αρχιτεκτονική στηρίζεται στην δυναμική που διαθέτει να δημιουργεί αυτοτελή άριστα αρχιτεκτονικά έργα που διαθέτουν τα συστατικά ενός συγκροτημένου συνθετικού συστήματος: ιδέες, υλικά, κατασκευαστικές τεχνικές, πείρα και πάνω από όλα μια προφανώς γνήσια

και επιτακτική κοινωνική αναγκαιότητα που περιμένει να εκφραστεί.

Ο βιοκλιματικός σχεδιασμός ενσωματώνει οικολογικές και οικονομικές αξίες και αποτελεί τη μοναδική λύση, καθότι η ανθρώπινη άνεση και ευζωία εξαρτώνται από τις δυνάμεις του περιβάλλοντος, αλλά και από τις πολιτικές ιδέες της αποκέντρωσης, της αυτονομίας και της αυτάρκειας. Μπορεί έτσι, και πρέπει, να αποτελέσει την αρχιτεκτονική έκφραση της συνετής θεώρησης της κοινωνίας και του περιβάλλοντος μέσα από μια «ελκυστική συσκευασία», που θα αποκαλύπτει, θα αναπτύσσει, θα επεξεργάζεται και θα προβάλλει τις επιμέρους παραμέτρους του περιβαλλοντικού προβληματισμού.

Και αυτό μπορούν και πρέπει να το πράξουν και μάλιστα με πειστικό τρόπο όλοι όσοι μοχθούν για τη συγκρατημένη χρήση των φυσικών πόρων αποδεικνύοντας όχι μόνο το πώς, αλλά και το γιατί πρέπει να στραφούμε προς την βιοκλιματική - πράσινη Αρχιτεκτονική.

Καλούμαστε λοιπόν τη σημερινή εποχή εμείς οι Μηχανικοί να δραματίσουμε για άλλη μια φορά ένα βασικό ρόλο στο μέλλον της ύπαρξης και της ανάπτυξης της ανθρωπότητας. Πρέπει να είμαστε από τους πρώτους που με τη δουλειά μας θα δώσουμε στην κοινωνία να καταλάβει ότι η λύση στα συσσωρευμένα προβλήματα και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής μας μπορεί να βρεθεί μόνο μέσα από σωστές περιβαλλοντικές, βιοκλιματικές μελέτες και παρεμβάσεις σε επίπεδο σχεδιασμού (αστικού, πολεοδομικού, χωροταξικού) και αρχιτεκτονικής που θα δώσουν κτίρια υγιή, ενεργειακά και περιβαλλοντικά αποδοτικά, που θα προσφέρουν υψηλή ποιότητα, θαλπωρή και άνετες συνθήκες διαβίωσης. Κτίρια που θα είναι όχι μόνο πιο ελκυστικά αλλά που θα δημιουργούν ένα σύνολο λειτουργικά άρτιο και περιβαλλοντικά βιώσιμο που θα συμβάλλει στον περιορισμό του φαινομένου του θερμοκηπίου και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.